

ELS DOS AMICS NELO, Y QUELO:

ERACLITO, Y DEMOCRITO DEL PRESENT SIGLE,

er lo terme; pues *Nelo* plorant, y *Quelo* rient, pasen les nits
oledanes tractant y cotechant els temps pasats en lo present
estat de les coses del Poble en cheneral.

Quelo. **L**O mateix es *noche buena*
quant no ya res que sopar,
que un drapèt sense diners,
que guitarra en soterrar,
que un cresolèt sense oli,
que un guisado sense sal,
que una bosa sense chama,
que una chica sense nas,
que poca carn en molt caldo,
que una taula sense pà,
que un *terno seco sin suerte*,
que música sens compàs,
que milocha sense fil:-

Quelo. A *Quelo*, à on vas à parat
en tal chusma de cotejos?

Quelo. Volia fer un romans
de tots los *quents* mes *salados*,
hasta poder encontrar
el *què*, del per *què* eu lo Poble
no ya regla ni compàs
en lo menchar, el vestir,
en lo tractar y parlar,
pera donarlos à entendre
tots en lo seu estat,
que es tot quant sembren no res,
que no res culliràn,

mateix que en *noche buena*
quant no ya res que sopar;
ent de tot per ganancies
riurem yo de tots. *Nelo.* Ha!
es no es motiu pera riure,
la consecuenca traus
eixe menchar y vestir
loco, y sense compàs;
que de ahí se seguix
Gula y els seus patcials,
yes brutes consecuensies
men que sentir bastant.
Sobervia, la Luxuria,
adulteri dels estats,

qué llastimes no acarrechèn!
què miseries, què treballs!
En lo parlar, què blasfemies!
en lo tractar, què maldats!
La Avaricia no fá falta,
pues arrambla en quant li cab,
deixant al pobre sens capa,
y fentlo morir rabiante.

La Embidia fá prou estragos,
y apesta moltes Siutats,
inchuriant al que el pá busca,
per llevarloy de les mans,
baix lo pretext de ser llicit
defendre opinio y estat.

La Ira es la capitana:
què desgracies tan fatals
à cada pàs eixecuta!

qué locures, què atentats
per voler lograr sos fins!

Quelo. Y tú, els set pecats mortals,
pera eixir sempre en la tehua,
què tal mels has embocat!

Nelo. Sis no mes, y el pichor falta.

Quelo. Còm tens rahó, cap sagrat!
la malahida Perea,
causa casi de tots mals.

Pero, si bè ho mirèm, *Nelo*,
no es *tan feo* com pintam;
pues ell què fá? lleva al home
les ganes de treballar?

això es donarli al buñol
la mel calenta. *Nelo.* Tontàs,
deixant à part que es un vici
indigne à tot racional,
(pues es cert procrea ai ocio,
y èste à totes les maldats,)

yà atra cosa que acarreche
en una Siutat mes mal?
Ell se ha de menchar y veure,
se ha de vestir y calsar,

asò no es fa sens diners,
qui no treballa no en trau,
la consecuencia està clara :-

Nelo. Nò, no pases mes avant,
pues veritat vas à dir,
y à molts los enucharàs.

Nelo. Con què es mal veritats dir?

Quelo. En la Torre de Serrans
te tornaràn la resposta,
ò si no en casa els Tractans.

Nelo. Mira per què tot lo Poble
es, y això em fá à mi plorar,
una poma de Sodoma.

Quelo. Yo changleta de això fás,
perque està el mon tan perdut,
que es per demès predicar;
arre burro, y deixa dir,
que fer com fan no es pecat.

Nelo. Bon modo de viure es eixe.
No valdrà mes comensar
à reformar mal costums
per nosatros dos? molt grat
li es à Deu el bon eixemple.

Quelo. Què mes que els deseplinats,
y els llevaren perque dien,
que ho feen de vanitat?

Nelo. Arre burro, y deixa dir,
ahí havies de aplicar:
obra bè, y parle qui vulla.

Quelo. Es que al mon se li ha de dar
mes conte que à Deu.

Nelo. Caramba,
y què desbarà tan gran!
No escandalises al mon,
y sigues dell ultrachat.

Quelo. Això es contra la corrent.
Qui vol deixarse pegar,
si encara un home no escup,
yà li pregunten: *què hay?*
si mira: *què quiere ustè?*
si parla, ya li han tirat.
Mira que humildat tan pura.
Ara es moda atropellar,
siempre campando de jaques,
fentse tots en tot igual,
sin distincion de personas,
sexo, ofici, estat, ni art;
presentanse à *nueva moda*
en Esglesies, en saraus,

en plases, en los teatros,
tan sols per aparentar,
per engañarse uns à altres
en sos fins particulars;
y si achusten matrimonis,
(que això per lo regular
es lo que es busca en resulta,
puto à qui se engañarà;
despues tot son bastonades,
divors, y de ahí mil mals;
perque com ningú se aplica
al deure de son estat,
tot vé à parar en tramoya,
y de un sacrament tan sant
venen à fer entremesos,
que acabèn en choes de mans;
mes, si els rasca la conciencia
ónt per sort predicar,
dihuen: veritat es tot;
pero per fi tots ho fan.

Nelo. Així es corromp la virtut.

Quelo. Y així tot ho fan igual,
pues en la Esglesia se emboquen
com si fora en un corral,
ò teatro de comedies:
sombbrero, y cofia en lo cap,
y en particular la cofia
hasta sentarse en los bancs,
y allí mateix se la encaixen
ans de la Misa acabar.
Noten si el Predicador
acciona bè, y parla clar;
si sab formar bè la idea,
si els textos els diu salats.
Si reprèn modes, enfada;
si crida, ataranta el cap;
si và à espayet, es molt curt;
si diu molt, ha segut llarc.
Parlen qualsevol assumpte,
tractant allí y contractant
els negocis de ses cases,
y atres que... mes val callar.
Fan percha pera els sombreros
de les Ares del Altar.
Dihuen, si es la Misa Harga
que el Frare llechir no sab;
mes si per sort es curteta,
contens com uns papagalls,
molt ans de la bendició,

portes à fora , a esperar
que vachen eixint les Ninfes,
ens reparar à on està.
Nelo. *Este lugar es terrible!*
Casa es de Dios, diu un Sant.
Nelo. Y elles tobes , com uns pavos,
en ixen bambolechant,
presentarse als fachendes
que les esperen. Sagrat,
què es fa mes en un teatro
quant la comedia acabat!
Asò es al peu de la lletra.
Nelo. A on ham de anar à parar!
Nelo. Al nostre Señor del Corpus,
à qualsevol combregar,
llevarse cofia no importa,
el sombrero així tal qual
tè en la mà mentres pasa,
luego à tapar el cap.
Nelo. Me irrita sols el oir
quant poc cas yà de Deu fan!
Ni es mirarlo com à Deu,
que ni tè peus , ni tè mans,
ni en no tindrelo de cara
tan conte que yà no està.
Nelo. Pues de este modo està el Poble.
Nelo. Sigàm bons els dos?
Nelo. Sagrat!
ya nos tenen per mamons,
si pegàrem en ser sants,
per hipòcrites y tunos
pedrades:- *Nelo.* Ya en lo cas
del què , y el per què en lo Poble
no yà regla ni compàs
has encontrat sens voler,
pues per lo vil què diràn,
ningù vol mudar concepte
encara que el vecha errat:
no concurríx à tertulia;
si me ausen'e , què diràn?
No sostinc à certa casa;
si la deixes , què diràn?
No puc comportar les modes;
mes si falten , què diràn?
Diguesme , si à Deu no agrada
o que tù fàs , què dirà?
Nelo. Es cert , tens rahò , ho conec
obre ser yo un animal;
de ahí trac el per què

es murmurat , y tachat
el que sa chusta als preceptes
de la santa lley. *Nelo.* Què tal?
no ham arribat a bon temps!
Con que el que vol dret anar,
el que mira al bè del prochim,
el que no fá tractes mals,
el que no malgasta haciendes,
ni trampecha , en bon romans,
es un tonto , es un bolchaques:-
Quelo. Y li emboquen el adach:
*Tan bueno es Pedro. que el Diablo
se lo lleva.* *Nelo.* Tal pensar!
Quelo. Això no mes? es un roña,
un mesquí , un enteresat,
per fí , bolseta de ferro.
Nelo. Con que es presis trabucar?
Quelo. Si , pues si trabuca , y gasta.
y es de èstos de cap volant,
ya li publiquen les honres:
un perdut despinfarrat,
digne de anar à presidi.
Si se fá de respectar,
y no se achunta en parrandes,
sols cumplint en son estat:
es un tonto vanitòs,
es un poll reviscolàt;
à fé que ara no es recorda
de quant yo li dava pà,
Si frequenta Sacraments,
y viu chust com à Christià:
es hipòcrita , beato,
un santurrò , un moixigat,
es un *matalas callando*,
de aygua mansa Deu nos quart.
Nelo. Ay amor propi tan loco!
què ningù es conega el mal!
Quelo. Mich mon se burla del altre,
ningù pensa ser burlat,
y si no esta pintureta
clar ho manifestarà:
sens faltar estàt ningù
en la bugada entraràn,
que en lo gran cosi del mon
tots arrèu tenen son drap;
pero yo els sèl estendrè
ben colàt , y ben llavàt:
Tot hom ou Misa y Sermons,
tots pensea ser molt Christians,
pero

pero en tocant à interesos
en sos pares reñiràn.

Aparenten la virtut
parlant dols, y el coll chirat;
y si els tenten per pacencia
tot ho tiren à rodar.

Si els alaben, ya bobechen,
y se omplin de vanitat;
mes si en algo els vituperen
tot son votos y puñals.

Sols reyna la hipocresia,
tot oropèl, tot or fals.

Devociò pura acabòse,
pues sempre atropellant van
pera les coses de Deu,
pera el mon piàn, piàn;

tots *al alma del negocio,*
al negocio de alma tart,
pues primer la obligaciò
que la devociò: així van
à Misa de correguda,

al tocador molt de espay;
à diversions tots los dies,
à confesar de añ à añ;
pera superful mà oberta,
pera fer bè puñ tancat;

pocs pasos pera el bon fi,
à tot correr pera el mal;
correchir al altre tots,
ser correchits yà no val;
consell tots saben donarlo,
pèndrelo ni chics ni grant;
per fi tots volen chusticia
en la casa del costat,
perque en ull propi una biga
es un cabellet del cap.

Nelo. Home, pues qui podrà traure
el fil à enredro tan gran?

Quelo. Sols les fábules de Hisopo.

Nelo. Sí, pues en llanterna en mà
buscava de dia un home.

Quelo. Pues en lo dia, sagrat,
en aches de vent enseses
no sè si encontrará,

entre sent hu pera tot.

Nelo. Y à on nos podrèm arrimar
Quelo. Yo à la part del que mes ga

pues segons la bola và
al compasèt de la solfa
el diner se ha de emplear
en superflues adrogues,
sambres, bromes, y porrats,
en la moda rigurosa,
en vesites, en saraus,
y no fentne cas de res,
trampechar amunt y avall.

Nelo. Con que à tal parer te arrim

Quelo. Yo allà à on vach,
com vech fer, fas.

Nelo. Y en no tindre?

Quelo. A pendre el Sol.

Nelo. Eixe es el per què de dalt
y eixe ha de ser esta nit
el nostre tema. *Quelo.* Sagrat,
pues à fè que estic de teque
pera fer de aixó un romans,
y riurem à boca oberta
al veureu tot de dalt baix,
sense ferse res à dretes.

Nelo. Ans, per iò mateix, plora
al mirar tanta miseria,
tant de mal, tant de treball;
temps pasats tantes collites,
tanta hermosura de grans,
y en estos tantes desdiches!

Quelo. Tants de cudols en los camp
chelades, boyres, granisos,
y el lujo sempre campant.

Nelo. Tot son fatals consecuençies
de eixe antecedent malvat,
com ho voràs à son temps.

Quelo. Pues apunta el còm, y el quàn

Nelo. El còm, tel dirè despues,
y el quàn, un poc mes abant
pues no ha de ser tot charreta

Quelo. Es molta rahò, caràmi:
vacha un cigarrèt en forma,
y despues seguixca el ball.

IMPRESO EN MADRID.

Con licencia. En Valencia, por Joseph Estevan, Plaza del Horno
de San Andrés. Año 1787.

